

Discriminatie en xenofobie

“De beschaving zou moeten worden beoordeeld op zijn behandeling van minderheden.”

Mahatma Ghandi

Wat is discriminatie?

Noch de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, noch andere internationale verdragen bevatten een algemene definitie van ‘discriminatie’, hoewel ze er verschillende keren naar verwijzen. Internationale en regionale mensenrechtenverdragen die met specifieke vormen van discriminatie omgaan, hanteren verschillende definities, afhankelijk van het type discriminatie.

‘*Rassendiscriminatie*’ is door het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie gedefinieerd als “elke onderscheiding, uitsluiting, beperking, of voorkeur gebaseerd op ras, kleur, afkomst, of nationale of etnische origine die tot doel of als gevolg heeft dat afbreuk wordt gedaan aan de erkenning, het plezier of de uitoefening, op gelijke basis, van mensenrechten en fundamentele vrijheden op het politieke, economische, sociale, culturele of op elk ander gebied van het publieke leven.

‘*Discriminatie van vrouwen*’ is gedefinieerd door het Verdrag over de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW) als “elke onderscheiding, uitsluiting of beperking op basis van de sekse die tot gevolg of doel heeft voor vrouwen dat afbreuk wordt gedaan aan de erkenning, het plezier en de uitoefening van mensenrechten en fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal, cultureel, burgerlijk of elk ander gebied.”

In beide definities zien we volgende elementen:

Er is een *motief*, b.v. gebaseerd op het ‘ras’, het geslacht, de etnische origine,... (ze is zwart, ze is een vrouw, hij is een Roma,...) van de persoon of groep die wordt gediscrimineerd. De persoon of groep die discrimineert ervaart namelijk deze kenmerken als een probleem. Er zijn *handelingen* die worden beschouwd als discriminatie; afwijzing (een zwarte niet als vriend willen hebben), beperking (homofiele personen de toegang tot een discotheek weigeren), uitsluiting van een persoon of een groep mensen (geen vrouwen tewerkstellen), enzovoort. Er zijn *gevolgen* die tevens het *doel* zijn van de discriminerende daad. Dit alles kan het slachtoffer verhinderen zijn mensenrechten en fundamentele vrijheden uit te oefenen en/of ervan te genieten.

Aanverwante activiteiten

- Toegang tot geneesmiddelen, pagina 76.
- Beeld het uit, pagina 82.
- Allemaal gelijk - allemaal anders, pagina 84.
- Mag ik binnen?, pagina 94.
- Loon naar werk?, pagina 103.
- Kan het anders?, pagina 107.
- Helden en heldinnen, pagina 138.
- Laten we het over seks hebben!, pagina 152.
- De weg naar het Land van Gelijkheid, pagina 181.
- Spelletjes met beeldmateriaal, pagina 184.
- Een antwoord geven op racisme, pagina 197.
- Zie wat we wel kunnen!, pagina 205.
- Sport voor allen, pagina 210.
- Zet een stap voorwaarts, pagina 213.
- De taalbarrière, pagina 224.
- Wie zijn ik?, pagina 253.
- Werk en kindjes, pagina 256.

“Mijn hele leven heb ik me ingezet voor het Afrikaanse volk en hun strijd. Ik heb gevochten tegen blanke overheersing, en ik heb gevochten tegen zwarte overheersing. Ik koester het ideaal van een democratische en vrije maatschappij waarin alle mensen harmonieus samenleven en gelijke kansen hebben. Het is een idee, waarvoor ik leef en dat ik hoop te realiseren. Maar als het nodig is, ben ik bereid voor dit ideaal te sterven.”

Nelson Mandela

Discriminatie kan op directe of op indirecte manier gebeuren. Bij *directe discriminatie* is er het *voornemen* om een persoon of groep te discrimineren, zoals een bedrijf dat een Roma sollicitant weigert of een verhuurkantoor dat niet wil verhuren aan immigranten. “Directe discriminatie gebeurt wanneer een persoon slechter wordt behandeld dan een ander persoon in een vergelijkbare situatie wordt, werd of zou worden behandeld, omwille van raciale of etnische redenen.”

Indirecte discriminatie focust op het *resultaat* van een beleid of een maatregel. Het gebeurt wanneer een ogenschijnlijk neutraal voorschrift, criterium of gebruik een persoon of personen van een bepaalde minderheid feitelijk benadeelt ten opzichte van anderen. Voorbeelden gaan van een verplichte minimumlengte voor brandweer-lieden (die mogelijk meer vrouwelijke kandidaten uitsluit dan mannelijke), over een winkel die geen personen in dienst wil nemen die een lange rok dragen, tot de overheidsdienst of het schoolreglement dat de toegang ontzegt aan mensen met hoofddekseel. Deze regels, op het eerste zicht neutraal met betrekking tot etniciteit of godsdienst, kunnen toch leden van een bepaalde minderheid of religieuze groepen die lange rokken en hoofddoeken dragen benadelen.

? Ben jij ooit gediscrimineerd geweest?

Discriminatie van personen en groepen op grond van ras, godsdienst, geslacht, etnische afkomst, afstamming, nationaliteit of seksuele oriëntatie is door vele internationale mensenrechtenverdragen en door de meeste nationale wetten verboden.

Nochtans worden minderheden dikwijls gediscrimineerd, ongeacht of het gaat om nationale, religieuze, culturele, etnische of sociale minderheden.

Discriminatie op de werkvloer

“Een staflid van de Franse afdeling van Ikea, een meubelbedrijf, is veroordeeld tot een geldboete van 4.572 EURO voor het geven van richtlijnen aan de managers van het bedrijf om geen ‘gekleurde mensen’ aan te nemen. Zowel de veroordeelde vrouw als Ikea Frankrijk moeten ter compensatie in totaal 15.240 EURO betalen, als gevolg van een klacht die door vier vakbonden samen met “SOS Racisme” en de “Beweging tegen Racisme en voor Vriendschap tussen de Volken” werd ingediend. De werkneemster had een e-mail geschreven en verstuurd waarin ze beval geen ‘gekleurde mensen’ aan te nemen voor het superviseren van de correcte verspreiding van de catalogi.” *EFE Press release, april 2001*

De negatieve gevolgen van wijdverspreide vormen van openlijke of verscholen vormen van discriminatie hebben ertoe geleid dat sommige maatschappijen praktijken van positieve discriminatie hebben aangenomen. Positieve discriminatie, ook gekend als *affirmatieve actie*, bevoordeelt bewust een bepaalde groep of groepen zoals vrouwen, personen met een handicap of bepaalde etnische groepen. Het belangrijkste doel van zo'n beleid is structurele vormen van discriminatie te overwinnen die anders specifieke sociale groepen zouden treffen, meestal minderheden, en de balans van de vertegenwoordiging te herstellen.

Non-discriminatie in het ECHR

De aanvaarding in juni 2000, door het Comité van Ministers van de Raad van Europa, van protocol nr. 12 bij het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens vergrootte het bereik van het Verdrag met betrekking tot discriminatie. Momenteel wordt discriminatie vermeld in artikel 14, dat discriminatie enkel verbiedt in het kader van de rechten die al vervat zitten in het verdrag. Protocol 12 is een belangrijke ontwikkeling omdat het als een algemene non-discriminatie clausule kansen creëert voor verhoogde actie op het gebied van racisme en discriminatie. Dit protocol wordt van kracht nadat tien staten het hebben geratificeerd.

Xenofobie

Het Oxford woordenboek definieert xenofobie als “een ziekelijke angst voor buitenlanders en buitenlandse landen”. Met andere woorden, het betekent een aversie tegenover vreemdelingen en buitenlanders.

Xenofobie is een gevoel of een waarneming gebaseerd op sociaal geconstrueerde beelden en ideeën en niet op rationele of objectieve feiten.

Een xenofobische waarneming van de wereld reduceert complexe sociale en culturele fenomenen tot simplistische goed- of slechtscenario's.

“Wij” (de lokale mensen) = het model, de goede en normale mensen, de referentie waaraan iedereen zich moet spiegelen in uiterlijk, gevoel en gedachten - versus “Zij” (de vreemdelingen) = de delinquenten, de bedreiging, de verstoring, de zwerver, de gewelddadiger, de dieven, de indringers, etc. “Wij” (de lokale mensen) zijn de goeden versus “Zij” (de anderen), de slechten. Vanzelfsprekend hechten we waarde aan het beeld dat we hebben van anderen en van onszelf, zoals

“Wij” = positief en “Zij” = negatief

Onze identiteit opbouwen als individu en als lid van een groep, een etnische groep, een natie, etc. impliceert dat we ons bewust worden van de diversiteit van een gemeenschap en van onze verschillen ten opzichte van anderen, wat op zich niet negatief is zolang de diversiteit niet wordt ervaren als bedreigend en de herkenning van deze verschillen niet gebruikt wordt voor politieke manipulatie. De ander moet in de eerste plaats worden gezien als een broer of zus, als een medemens, niet als een vreemdeling, vijand of rivaal.

Het dient gezegd dat terwijl in Oost-Europa de belangrijkste doelwitten van xenofobie voornamelijk leden van minderheden zijn, in veel West-Europese landen vooral immigranten en vluchtelingen het doelwit vormen, inclusief zij die uit Oost-Europese landen komen.

? Ken je recente voorbeelden van xenofobie in je land?

Hoewel de angst voor buitenlanders - xenofobie - moreel niet aanvaard wordt en ingaat tegen wat een cultuur van mensenrechten vormt, druist niet in tegen de wet en kan ze bijgevolg niet wettelijk worden bestraft. Als een gevolg daarvan zijn het enkel de manifestaties van xenofobie (die kan voortkomen uit xenofobische waarnemingen en gewelddadige vormen kan aannemen, zoals racistische aanvallen, discriminatie op het werk, verbale aanvallen of beledigingen, etnische zuiveringen, genocide, etc.) die kunnen worden gesanctioneerd in zoverre er wetten zijn die deze acties als misdaden kwalificeren.

Racisme

Racisme kan op vele manieren worden gedefinieerd. Eén definitie beschouwt racisme als een bewust of onbewust geloof in de inherente superioriteit van het ene ras tegenover het andere. Daaruit volgt in de eerste plaats dat het ‘superieure’ ras het recht heeft om macht uit te oefenen over diegenen die als ‘inferieur’ worden beschouwd, en om hen te domineren; in de tweede plaats dat racisme zowel de houdingen als het gedrag van individuen en groepen bepaalt. Er stelt zich echter een probleem omdat de term ‘racisme’ het bestaan van verschillende ‘rassen’ veronderstelt. Recent is men tot de conclusie gekomen dat ‘ras’ eigenlijk een sociale constructie is en dat het onmogelijk is om mensen te classificeren in een andere categorie dan die van ‘mens’. Daarom bestaat racisme wel en ‘ras’ niet.

Europa heeft een lange traditie van racisme. In het verleden werd de discussie over het bestaan van ‘superieur’ en ‘inferieur’ gevoerd op grond van biologische verschillen. Darwiniaanse evolutietheorieën werden toegepast op mensen om hen te classificeren volgens ‘ras’. Het kolonialisme, wanneer Europese naties andere aan uitbuiting onderwierpen, was mogelijk dankzij de wijdverspreide aanvaarding van het

Discriminatie, xenofobie en racisme komen overal ter wereld voor: in India zijn er ongeveer 160 miljoen ‘Dalits’ (onaanraakbaren). Uit Amerikaans onderzoek is gebleken dat ras een beslissende factor is bij het bepalen wie de doodstraf krijgt. In Rwanda werden in 1994 op drie maanden tijd bijna één miljoen mensen vermoord, voornamelijk Tutsi's.

Belangrijke datum
23 augustus

Internationale dag ter herinnering aan de slavenhandel en de afschaffing ervan

sociale Darwinisme en andere gelijkaardige 'racistische' theorieën. De "white man's burden" (de taak van de blanke man) bestond erin dat het de 'plicht' was van de koloniale Europeanen om andere volken te 'beschaven'. Slavernij, tot de negentiende eeuw een gangbare praktijk onder Europese ondernemers en regeringen, was ook gebaseerd op het geloof dat slaven tot 'inferieure rassen' behoorden.

Tegenwoordig leggen racisten eerder de nadruk op culturele verschillen dan op biologische inferioriteit. *Cultureel racisme* is gebaseerd op het geloof dat er een hiërarchie is van culturen of dat bepaalde culturen, tradities, gewoonten, en historische achtergronden niet verenigbaar zijn. De uitsluiting en discriminatie van buitenlanders of minderheden wordt gerechtvaardigd onder het mom van zogenaamde 'onverenigbare culturen', religies of 'beschavingen'.

Macht, en het gebruik en misbruik ervan, zijn zwaar verweven met racisme. Racisme wordt gedefinieerd door hen die macht hebben, en definieert tegelijk machtsrelaties tussen daders en slachtoffers. De slachtoffers van racisme zitten in een machteloze positie. Vooroordeel, of het negatieve oordeel van andere personen of groepen (zonder betekenisvolle kennis of ervaring van die personen of groepen), is ook verweven met racisme. Vandaar kan racisme worden begrepen als de praktische vertaling van vooroordelen in acties of vormen van bedreiging van anderen door diegene die de macht hebben en zich aldus in een positie bevinden om de acties te voltrekken.

Racisme kan bestaan op verschillende niveaus

- *een persoonlijk niveau*: dit verwijst naar persoonlijke houdingen, waarden en overtuigingen ten opzichte van de superioriteit van iemands 'ras' en de inferioriteit van andere 'rassen'.
- *een interpersoonlijk niveau*: dit verwijst naar het gedrag naar anderen toe dat het geloof in de superioriteit van iemands 'ras' weerspiegelt.
- *een institutioneel niveau*: dit verwijst naar de gevestigde wetten, gewoonten, tradities en gebruiken die systematisch resulteren in raciale ongelijkheden en discriminatie in een maatschappij, organisaties of instituties.
- *een cultureel niveau*: dit verwijst naar de waarden en normen van het sociale gedrag dat iemands autochtone culturele gebruiken als norm en standaard promoten en andere culturele praktijken als inferieur bestempelen.

De verschillende niveaus waarop racisme zich manifesteert zijn onderling verbonden en voeden elkaar actief. Racisme manifesteert zich ook op openlijke en op verscholen manieren. In zijn meest subtiele en verscholen vorm is racisme even schadelijk als in zijn openlijke vormen.

De gevolgen van racisme, zowel historisch als hedendaags, zijn verwoestend voor zowel de slachtoffers als voor de samenlevingen waar dit onrecht is binnengedrongen. Racisme stond aan de oorsprong van massa-executie, genocide en verdrukking. Het verzekerde de onderwerping van meerderheden aan de grillen van kleine minderheden die rijkdom en macht in hun wurggreep hebben. Terwijl veel vooruitgang is geboekt om deze onrechtvaardigheden recht te zetten, bestaan vandaag nog steeds verborgen en minder clandestiene vormen van isolatie, discriminatie en apartheid en worden ze nog steeds beoefend. Wie wordt gezien als 'verschillend' of 'buitenlands' krijgt te maken met beperkingen in zijn bewegingsvrijheid, met regelrechte agressie, vernedering of sociale uitsluiting.

Racisme en jongerengeweld

Jongerengeweld gemotiveerd door rassenhaat is een realiteit in de meeste Europese landen. Er zijn verschillende gevallen bekend van jongeren en/of volwassenen die werden aangevallen, in elkaar geslagen, bedreigd, en, in de meest extreme gevallen, gedood, omwille van hun nationaliteit, uiterlijk, godsdienst, huidskleur, hun haar of zelfs hun baard.

Racistisch geweld uit zich ook op andere subtiele, maar meer diffuse manieren. Het omvat verschillende manieren om een zondebok aan te duiden, segregatie en

Naar schatting werden in Noord-Amerika tussen 1600 en 1850 bijna 12 miljoen Indianen uitgeroeid. Vermoedelijk stierven tussen 10 en 20 miljoen zwarte Afrikanen tijdens de 200 jaar durende internationale slavenhandel.

discriminatie. Er uitgepikt worden voor (politie)controles omdat men er anders uitziet – een donkerder huid of haarkleur - is ook een vorm van onderdrukking.

De VN Wereldconferentie tegen Racisme, Rassendiscriminatie, Xenofobie en verwante vormen van Intolerantie (WCAR)

De derde WCAR ging tussen 31 augustus en 7 september 2001 door in Durban, Zuid-Afrika. Deze conferentie bracht een heel belangrijke internationale beweging voort en creëerde veel verwachtingen. Bijna 160 staten en meer dan 1500 ngo-deelnemers namen eraan deel. De conferentie werd door twee onderwerpen gedomineerd: de situatie van de Palestijnen (inclusief pogingen om Zionisme opnieuw te bestempelen als racistische praktijk) en de erkenning van slavenhandel als een misdaad tegen de menselijkheid, inclusief het recht op compensatie. De uiteindelijke tekst omschreef de twee problemen uiteindelijk op een manier die voor iedereen aanvaardbaar was:

“We zijn bekommerd over de situatie van de Palestijnen onder buitenlandse bezetting. We erkennen het onvervreembare recht van het Palestijnse volk op zelfbeschikking en de stichting van een onafhankelijke staat. We erkennen ook het recht op veiligheid voor alle staten in de regio, inclusief Israël, en vragen dat alle staten het vredesproces steunen en tot een snel einde brengen.”

Een verontschuldiging voor de slavernij werd opgenomen hoewel de tekst niet zo ver ging om enige compensatie aan te bieden. De erkenning van slavenhandel en slavernij als misdaden tegen de menselijkheid was voor velen een historisch ogenblik in het eerherstel van een groot deel van de mensheid.

? Vind je dat de regeringen van landen die vroeger baat hadden bij slavernij nu een schadevergoeding moeten betalen?

Aanvullend bij de officiële conferentie werden in de dagen voorafgaand aan de WCAR een ngo-forum en een internationaal jongerenforum gehouden. Jongerenorganisaties, vertegenwoordigers en jongerenafgevaardigden van regeringsdelegaties waren uitgenodigd om deel te nemen. Zo'n 200 jonge volwassenen afkomstig uit alle geografische regio's kwamen bijeen om de belangrijkste zaken in de strijd tegen racisme en xenofobie te bespreken.

? Waarom moet racistische propaganda op het internet gecontroleerd of verboden worden?

Immigranten, vluchtelingen en asielzoekers

In het Europa van vandaag worden veel immigranten, asielzoekers en vluchtelingen geconfronteerd met heel moeilijke situaties. Hun basisrechten en waardigheid worden dagelijks geschonden. In veel gevallen werden vluchtelingen en asielzoekers verplicht om hun huis, land en familie te verlaten, om zichzelf te beschermen tegen oorlog, vervolging of een totaal gebrek aan veiligheid. Al zoekt de overgrote meerderheid van de vluchtelingen in de wereld geen asiel in Europa, sommige mensen en groepen doen dat wel. De groeiende of hardnekkige nationalistische en xenofobe gevoelens, of simpelweg de bezorgdheden van xenofobe politici, hebben ertoe geleid dat vele regeringen heel strenge maatregelen namen tegenover asielzoekers, vooral met het doel ervoor te zorgen dat ze hun gebied niet betreden.

Asielzoekers en vluchtelingen vormen een bijzonder kwetsbare groep, wiens status gedefinieerd en beschermd is door de Vluchtelingenconventie van Genève (1951). De meeste Europese landen hebben nu een wetgeving die toestaat dat ze kunnen worden vastgehouden op luchthavens en grenspolitiestations, vaak zonder hun rechten in acht te nemen. Deportatie van illegale immigranten of asielzoekers wiens asielaanvraag werd geweigerd, is een alledaags gebruik en soms een vorm van vernederende behandeling.

Belangrijke datum

21 maart

Internationale dag voor de uitbanning van rassendiscriminatie

In Frankfort a/d Oder, aan de Pools-Duitse grens, is er een groep jonge Duitse skinheads die regelmatig buitenlandse universiteitsstudenten en arbeiders bedreigen en aanvallen. Aan Poolse zijde, in de buitenwijken van Frankfort a/d Oder, is er het stadje Slubice waar een andere groep jonge neo-nazi's jacht maakt op buitenlanders. Er is een incident bekend waar zij een student waren beginnen afranselen, maar zich verontschuldigden toen zij beseften dat hij Spaanjaard was. Zij hadden verondersteld dat hij Duitser was.⁹

Belangrijke data

20 juni

Wereld vluchtelingendag

18 december

Internationale dag
van de migranten**? Wat gebeurt er wanneer een vluchteling asiel zoekt in jouw land? Weet jij wat zij moeten doen?**

De Schengenakkoorden (1990) voorzien voor iedereen vrije doorgang en onbeperkt transport tussen de grenzen van 14 lidstaten van de Europese Unie. Ondanks de afschaffing van de voormalige interne grenzen, bouwde de EU echter een sterkere "grens" om het Europese gebied te beschermen.

De ontwikkeling van een gezamenlijk Europees beleid tegenover vluchtelingen en migranten wordt vaak omschreven als een beleid van een "fort Europa", deels omwille van haar nadruk op uitsluiting en uitwijzing van vluchtelingen, anderzijds omdat het een voorbeeld is van hoe de angst voor economische migratie de ogen doet sluiten voor de realiteit en de noden van asielzoekers.

? Waar komen de vluchtelingen in jouw land vandaan? Waarom zijn ze gevlucht?

Het beperkende en xenofobe beleid van vele Europese landen dwingt veel immigranten ertoe illegale manieren te gebruiken om Europa binnen te geraken. Vaak vallen ze in de handen van georganiseerde mensenhandelaars. De meesten van hen bereiken Europa nooit. Sommigen sterven tijdens de reis: op zee en aan de kusten van Spanje, in afgedankte schepen en boten op de Middellandse zee of in treinen en vrachtwagens waarin ze verstikken.

Illegale immigratie betekent ook goedkope werkkrachten voor vele industrieën en ondernemers. Armoede in landen zoals Moldavië en Oekraïne had tot gevolg dat veel mannen werk kwamen zoeken in de West-Europese landen. Omdat ze 'illegaal' zijn worden ze verplicht te werken in heel slechte omstandigheden en voor heel lage salarissen. Ze worden vaak afgeperst doordat hun paspoort wordt achtergehouden of er wordt bedreigd hen aan te geven bij de politie. Jonge vrouwen komen vaak in gelijkaardige situaties terecht waarin ze worden gedwongen als huishoudster of prostituee aan de slag te gaan.

In de meeste landen bestaat er een *utilitaristische* visie op de immigrant. De immigrant wordt niet verwelkomd voor zijn intrinsieke waarde als persoon die kan bijdragen aan de ontwikkeling van de samenleving, maar wordt veeleer geaccepteerd in zoverre zijn arbeidspotentieel nodig is.

? Vind je dat enkel mensen met geld zouden mogen worden toegelaten in jouw land?

Veel jonge mensen met een immigratieachtergrond of afkomst, de zogenaamde tweede of derde generatie immigranten, ondervinden dagelijks verschillende vormen van discriminatie die soms resulteren in geweld, sociale uitsluiting en criminalisering. Eén van de meest voorkomende uitingen van bedekte racistische discriminatie is deze jonge mensen te vragen om 'een keuze te maken' tussen de 'cultuur' van hun ouders en die van hun 'gastland'. Hetzelfde soort wantrouwen betreffende identiteit, trouw en patriottisme bestaat tegenover andere sociale en etnische minderheden.

Antisemitisme en Romafobie

In heel Europa zijn de Joden en de Romas doorheen de geschiedenis de twee minderheden geweest die het meest hebben geleden onder discriminatie op grond van hun veronderstelde '*inferioriteit*' en de daaruit voortkomende negatieve stereotypering die hoort bij hun zogenaamde inferioriteitsstatus.

Beide minderheden komen oorspronkelijk van buiten Europa. De Joden uit de regio die nu Israël en Palestina vormt en uit de zuidelijke kusten van de Zwarte Zee, en de Romas vanuit India. Beiden immigreerden als gevolg van vervolging, leden eeuwenlang onder de heerschappij van de meerderheden in Europa en

"De waarde van menselijke waardigheid staat centraal in mijn werk met migranten. Wij moedigen die jonge migranten die naar ons komen aan om hun verhaal te delen met hun lotgenoten."

Mevrouw Giulia Sanolla,
Italiaanse vrijwilligster bij Sud

werden als inferieur beschouwd. Een groot deel van beide groepen werd tijdens de Tweede Wereldoorlog door de nazi's uitgeroeid. Beiden hebben geleden onder de communistische regimes in Europa en zijn vandaag nog steeds het slachtoffer van discriminatie, haat en vooroordelen, ook al zijn hun sociale situaties heel verschillend.

? Wat gebeurde er tijdens de tweede wereldoorlog met de Joden in jouw land?

Antisemitisme

Antisemitisme kan gedefinieerd worden als "vijandigheid tegenover Joden als een religieuze of minderheidsgroep, vaak gepaard gaand met sociale, economische, en politieke discriminatie", en dit was in de Europese geschiedenis wijdverspreid, tot op de dag van vandaag. Antisemieten verzonden verhalen over joodse samenzweringen en voedden zo de antisemitische houding van niet-joden. De beruchtste zijn de "Protocollen van de wijze mannen van Zion" (een fictief lasterlijk document dat geweld tegen de Joden opwekte en tot vandaag nog steeds circuleert in sommige Europese landen).

Tegen het einde van de negentiende eeuw werden joodse gemeenschappen in Rusland geregeld het slachtoffer van *pogroms* (een Russisch woord dat verwoesting betekent), georganiseerde systematische discriminerende gewelddaden tegen joodse gemeenschappen, gepleegd door de lokale bevolking, vaak met de passieve toestemming of actieve deelname van de politie, en aangemoedigd door het antisemitische beleid van de regering. Aanvallen op joodse gemeenschappen waren ook gemeengoed in andere Europese landen zoals bijvoorbeeld Frankrijk en Oostenrijk.

De opkomst van het fascisme in de eerste helft van de 20^e eeuw bracht nog meer ontbering voor vele joden in Europa aangezien antisemitisme een deel werd van de ideologie die aan de macht was. Fascistische regimes en partijen collaboreerden direct of indirect met het Duitse nazi-regime tijdens de holocaust.

Tijdens de holocaust, ook gekend als de Shoa (een Hebreeuws woord voor bedroefdheid), werden door Nazi-Duitsland en zijn bondgenoten zo'n zes miljoen joden systematisch uitgeroeid alleen maar omdat ze joden waren. De holocaust was het hoogtepunt van het racistische en antisemitische beleid van de regering van Hitler, wiens wredeheden begonnen met de "Kristallnacht", een enorme pogrom doorheen Duitsland op 9 november 1938.

Met het succes van de Bolsjevieke Revolutie hielden de pogroms in de Sovjetunie op, maar het antisemitisme ging verder in verschillende vormen, zoals gedwongen verplaatsing, verbeurdverklaring van eigendom en nepprocessen. Onder communistische regimes ging antisemitisme vaak schuil achter het officiële antizionistische beleid.

Vandaag bestaat antisemitisme als vanouds, al is het vaak op een verdoken manier. Groeperingen die beweren superieur te zijn ontheiligen joodse begraafplaatsen. Netwerken van neonazigroeperingen, waarvan vaak jongeren deel uitmaken, zeggen openlijk antisemitisch te zijn, en er circuleren veel websites en literatuur die nazi-propaganda verheerlijken.

Romafobie

Roma (verkeerdelijk zigeuners genoemd, inclusief de Sinti), zijn altijd als anders beschouwd door andere Europeanen. Tijdens het grootste gedeelte van de geschiedenis waren ze nomaden die van de ene plaats naar de andere trokken, als ketellappers, handarbeiders, musici en handelaars. Doorheen hun geschiedenis waren ze onderworpen aan gedwongen assimilatie. In sommige landen werd de Romataal verboden en werden kinderen met geweld bij hun ouders weggenomen. In vele landen waren Roma slaven. Roemenië was het laatste land waar dit zich voordeed, tot hun

Belangrijke data

9 november

Kristallnacht -
Internationale dag tegen
fascisme en antisemitisme

30 april

Holocaust herdenkingsdag
(Yom ha Shoah)

Belangrijke datum

8 april

Wereld Romadag

slavernij er in 1856 werd afgeschaft. De Roma hebben nooit een staat gehad en ze hebben nooit oorlogen uitgevochten tegen andere mensen. Tijdens de twintigste eeuw werden ze nog steeds als *zwerfers* aanzien en in veel landen werden wetten goedgekeurd om hen te dwingen zich te vestigen.

Vandaag worden Roma gemeenschappen in alle Europese landen nog steeds direct en indirect gediscrimineerd en vervolgd, en zijn ze nog steeds ongewenst.

? Hoe groot is de Roma gemeenschap in jouw land?

Porajmos verwijst naar de genocide van Europese Roma en Sinti door Duitse nazi's en hun bondgenoten tussen 1933 en 1945. Het geschatte aantal slachtoffers varieert volgens verschillende bronnen tussen 500.000 en 2.000.000. Als een gevolg van *Porajmos*, werd de populatie van de Roma in Europa met 70% gereduceerd.

De communistische regimes in Oost-Europa braken, onder het mom van "de emancipatie van de Roma", de traditionele Roma levenswijze af. De Romafamilie viel nog verder uiteen met de opkomst van het kapitalisme - de Roma zijn over het algemeen niet gekwalificeerd voor high-tech werk en zijn dus veroordeeld tot handenarbeid, werkloosheid en sociale uitsluiting.

Vandaag telt de Romapopulatie in Europa zo'n acht tot twaalf miljoen mensen, over werkelijk alle Europese staten. De overgrote meerderheid is sedentair, maar in sommige Westerse landen leiden ze nog steeds een nomadenbestaan, geheel of gedeeltelijk. Terwijl de Roma in Spanje en Portugal hun zigeunerstaal zo goed als verloren hebben (omdat het verboden en onderdrukt was), is de Romataal bij de Romagemeenschappen in de meeste andere landen nog wel een eenmakende culturele factor.

"Zigeuners moeten nagejaagd worden met vuur en zwaard."

Spaanse wet in de achttiende eeuw

Romafobie, d.w.z. discriminatie en vijandigheid tegenover Roma mensen, vormt een wijd verspreide dagelijkse realiteit in heel Europa. De Roma zijn steeds bij de eerste slachtoffers van gewapende conflicten, zoals in de oorlogen in voormalig Joegoslavië waar de benarde toestand van de Roma, die net in de vuurlinie zaten, veelal genegeerd werd. Andere recente voorbeelden: het eigendomsrecht van Romafamilies wordt hen de facto op illegale wijze ontnomen op grond van 'misdadbestrijding' (Portugal). Er is discriminatie inzake de toegang tot onderwijs voor Romakinderen en tot elementaire gemeenschapsdiensten (voor reizende gemeenschappen is dat o.m. in het Verenigd Koninkrijk en in Frankrijk het geval). Ook gebeurt het dat hun erkende rechten niet worden gerespecteerd. In veel landen werden Roma het slachtoffer van gewelddadige fascistische en racistische groeperingen, soms eindigend in moord. Romakinderen worden soms in dezelfde school geplaatst als mentaal gehandicapte kinderen. Roma dorpen worden vaak afgezonderd en geïsoleerd.

? Wat zegt je lokale berichtgeving over de Romagemeenschap?

Veel jongeren en kinderen van de Romagemeenschap groeien op in vijandige sociale omgevingen, waar de enige steun en erkenning van hun eigen gemeenschap of familie komt. Veel basisrechten worden hen ofwel ontnomen ofwel hebben ze er een beperkte toegang toe, zoals tot onderwijs en gezondheid.

Langzaam groeit het bewustzijn en de bezorgdheid over de Roma. Op internationaal niveau is de Internationale Unie van Roma de meest representatieve politieke Romaorganisatie, met raadgevend statuut in verschillende organen van de Verenigde Naties. Het Europese Centrum voor Rechten van Roma, dat gevestigd is in Boedapest, is de belangrijkste internationale organisatie voor mensenrechten van de Roma, en werkt actief aan de sensibilisering, de controle en de bescherming van de mensenrechten van de Roma.

Invaliden en mensen met een handicap

Invaliditeit is een toestand die als gevolg van ziekte, verwonding of fysieke handicap invalide maakt; de uitdrukking wordt ook gebruikt om een wettelijke diskwalificatie of onbekwaamheid aan te duiden.

"Personen met een handicap hebben recht op onafhankelijkheid, sociale integratie en deelname aan het leven in de gemeenschap."

Artikel 15 van het herziene Europees Sociaal Handvest

De term *'invaliditeit'* omvat een groot aantal verschillende functionele beperkingen die bij elke bevolking in eender welk land voorkomen. Mensen kunnen gehandicapt zijn door fysieke, intellectuele of zintuiglijke problemen, medische condities of mentale ziekte. Zulke problemen, condities of ziektes kunnen blijvend zijn of tijdelijk.

De term *'handicap'* betekent het verlies of de beperking van mogelijkheden om op eenzelfde niveau als andere mensen deel te nemen aan het leven van de gemeenschap. Het beschrijft het raakvlak tussen de mindervalide persoon en de omgeving. Beide termen betekenen eigenlijk hetzelfde maar leggen een licht maar significant verschillende klemtoon.

? Hoe kunnen mindervalide mensen deelnemen aan activiteiten in jouw organisatie?

Naar schatting heeft ongeveer 10% van de wereldbevolking een handicap. Dat betekent dat er van de bijna 800 miljoen inwoners van de 43 lidstaten van de Raad van Europa zo'n 80 miljoen mindervalide zijn. Ondanks de vooruitgang die de laatste jaren op verschillende domeinen is geboekt, worden veel mindervalide mensen in Europa vandaag nog steeds geconfronteerd met grenzen aan gelijke kansen en volledige participatie in het gemeenschapsleven, zoals het lage onderwijsniveau en niveau van beroepsopleiding, hoge werkloosheidscijfers, lage inkomens, belemmeringen in de fysieke omgeving, sociale uitsluiting, intolerantie, clichés en stereotypes, directe of indirecte discriminatie, geweld, slechte behandeling en misbruik. Uit een onderzoek van Eurobarometer in 2001 is gebleken dat 97% van de ondervraagden vindt dat iets moet worden gedaan om de integratie van mindervalide mensen in de maatschappij vlotter te laten verlopen.

Belangrijke data

10 oktober

Werelddag van geestelijke gezondheid

3 december

Internationale dag van mindervaliden

In de Europese Unie maken de meeste organisaties die actief zijn in het promoten van de rechten van gehandicapten deel uit van het European Disability Forum (EDF). Binnen de Raad van Europa worden beleid en acties gecoördineerd door het Directoraat Generaal voor Sociale Zaken.

De Europese Unie heeft 2003 uitgeroepen tot het Europees Jaar van de Persoon met een Handicap.

Wat willen mindervalide mensen?

"Niets speciaals, niets ongewoons. We willen naar de school in de buurt kunnen gaan, de openbare bibliotheek kunnen gebruiken, naar de bioscoop kunnen gaan, op een bus kunnen stappen om in de stad te gaan winkelen of om vrienden en familie in de stad of ergens anders een bezoek te brengen. We willen in het plaatselijk stembureau terecht kunnen om zoals iedereen op de verkiezingsdag te gaan stemmen. We willen kunnen trouwen. We willen kunnen werken. We willen voor onze kinderen kunnen zorgen. We willen kwaliteitsvolle en betaalbare medische zorg. We willen gezien worden als echte mensen, als deel van de maatschappij, niet als iets dat wordt weggestopt, waarmee je medelijden moet hebben of dat liefdadigheid nodig heeft."

Adrienne Rubin Barhydt, 10 april 1996

Bron: www.disrights.org

Homofobie of discriminatie omwille van seksuele oriëntatie

Homofobie kan gedefinieerd worden als aversie of haat tegenover homoseksuele mensen, hun levenswijze of cultuur, of in het algemeen tegenover mensen met een andere seksuele geaardheid.

Belangrijke datum

7 augustus

Internationale
transgenderrechtendag

In veel werelddelen worden mensen die een verschillende seksuele geaardheid hebben (verschillend van de meerderheid) gediscrimineerd, gaande van beledigingen tot moord. In veel landen is homoseksualiteit nog steeds een misdaad. In sommige landen staat er zelfs de doodstraf op. Hoewel er in Europa vooruitgang is geboekt en wetten zijn veranderd, zien veel mensen homoseksualiteit nog steeds als een ziekte, een psychologische afwijking of onnatuurlijk gedrag.

Homoseksualiteit betekent voor verschillende mensen iets verschillends. Enkele definities:

- *Biseksueel* verwijst naar iemand die wordt aangetrokken door personen van hetzelfde en van het andere geslacht.
- *Homo* is een term die wordt gebruikt voor homoseksuele mannen. In sommige kringen behelst het ook homoseksuele vrouwen (lesbiennes).
- *Homoseksueel* verwijst naar een persoon die enkel wordt aangetrokken door personen van hetzelfde geslacht.
- *Heteroseksueel* verwijst naar personen die enkel worden aangetrokken door personen van het andere geslacht.
- *Lesbisch* wordt gebruikt om naar vrouwelijke homoseksuelen te verwijzen, vrouwen die worden aangetrokken door andere vrouwen.
- *Transgender* verwijst naar personen die een ander geslacht hebben dan wat hun biologisch geslacht aanwijst (een man in een vrouwelijk lichaam of omgekeerd).
- *Holebi* is een term waarmee alle lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgender worden bedoeld. (De Engelse term hiervoor is LGBT: Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender.)

In een rapport over seksuele discriminatie in Polen dat in juni 2001 aan het Europees Parlement werd voorgesteld verklaarde 22% van de ondervraagde LGBT-ers (Lesbian, Gay, Bisexual and Transgenders) dat zij fysiek misbruikt waren geweest. 77% van hen heeft deze incidenten nooit gemeld aan de politie, uit angst voor de reacties van hun familie en van de politie.¹⁴

Leven als een holebi-persoon varieert in Europa vandaag van heel gemakkelijk (in de grote steden in West-Europa, met een goed ontwikkelde subcultuur, bars, clubs en organisaties) over relatief moeilijk (in kleine steden in West-Europa en grote delen van Centraal Europa waar meningen over homoseksualiteit langzaam veranderen) tot gewoonweg gevaarlijk (pesterijen zowel door de politie als door 'gewone' mensen, discriminerende wetten en haatmisdaden zijn dagelijkse kost in sommige Oost-Europese landen, zoals bijvoorbeeld Bulgarije, Albanië, Roemenië en Moldavië).

Lesbiennes en homo's over heel Europa zijn ook slachtoffer van wettelijke discriminatie, bijvoorbeeld wat het recht op huwen betreft, om een gezin te stichten of om kinderen te adopteren (in andere woorden, ze genieten niet dezelfde status als heteroseksuele koppels).

De roze driehoek

Tienduizenden homoseksuelen stierven in de nazi-concentratiekampen. De roze driehoek en de roze kleur worden over het algemeen geassocieerd met homoseksuele bewegingen en de homocultuur, afgeleid van de roze badge die homoseksuelen in de nazi-concentratiekampen vanwege hun 'seksuele afwijking' moesten dragen.

"In het geval van homo's leert de geschiedenis en de ervaring ons dat de schade niet veroorzaakt worden door armoede of machteloosheid, maar door de onzichtbaarheid. Het is het aantasten van het verlangen, het feit dat spontane lichamelijke affectie wordt afgedaan als pervers en schandelijk, het verbod om openlijk gevoelens van liefde te tonen, het is de ontkenning van het totale morele burgerschap in de maatschappij omdat je bent wie je bent (...)." Justice Albie Sachs, Constitutioneel Gerechtshof, Zuid-Afrika, 1998¹⁵

? Ken je een bekende homo of lesbische uit jouw land?

De grootste problemen waar holebi-jongeren mee worden geconfronteerd zijn aan de ene kant de discriminatie door derden, waarmee wordt bedoeld het geweld, de pesterijen en het weigeren van bediening (uit een restaurant gegooid worden komt regelmatig voor). Aan de andere kant zijn er vaak problemen met de familie en vrienden wanneer iemand voor zijn geaardheid uitkomt. Voor veel mensen zijn dit serieuze problemen en heel veel holebi-jongeren stellen hun coming-out vanwege hun angst voor afwijzing uit. Op school kan de druk van de omgeving en vrienden heel zwaar wegen en het leven van holebi-studenten moeilijk maken.

? Moeten holebikoppels het recht krijgen om te trouwen?

Jonge mensen zijn ook heel kwetsbare doelwitten van homofob geweld en

discriminatie. Vaak moeten ze omgaan met schuldgevoelens en diepe vragen over hun seksuele identiteit en vrezen ze afgewezen of verkeerd begrepen te worden. De negatieve 'feedback' die ze ontvangen verzuurt de relatie tussen henzelf en de samenleving. Daarenboven zorgen geweld en misbruik ervoor dat velen depressief worden en soms ook zelfmoord plegen.

Religieuze discriminatie

Diversiteit in Europa is vaak het meest zichtbaar als religieuze diversiteit. De meerderheid van de Europeanen is christen, zelfs al beoefenen ze hun religie niet. Achter deze meerderheid gaat echter vaak nogal wat diversiteit schuil. Europa werd diep verscheurd door oorlogen tussen katholieken en protestanten, zoals dat eerder gebeurde werd tussen katholieken en oosterse orthodoxe christenen. Achter elke denominatie schuilen nog verschillende takken met verschillen die de leek vaak niet kan onderscheiden maar die cruciaal zijn voor diegenen die erin geloven.

Hoewel christelijke religieuze minderheden in heel Europa bestaan, werden ze doorheen de geschiedenis (en in sommige landen nog steeds) gediscrimineerd. Hun religie of kerk wordt niet 'erkend' of geniet niet hetzelfde aanzien of dezelfde rechten (bijvoorbeeld wat onderwijs betreft) als de 'officiële' of dominante kerk.

Gedeeltelijk door het proces van de Europese integratie en samenwerking zijn verschillen tussen christelijke denominaties op socio-politiek niveau minder belangrijk geworden. Voor sommige denkers en politici moet het christendom de basis zijn van de Europese identiteit, een gevaarlijke beweging die de miljoenen Europeanen negeert die niet religieus zijn en natuurlijk ook diegene die niet christelijk zijn.

? Welke minderheidsreligies zijn er in jouw dorp of gemeenschap? Waar houden ze hun eredienst?

Onder de niet-christelijke religies is het jodendom misschien degene die doorheen de geschiedenis over het hele continent het meest is gediscrimineerd. Na de uitdrijvingen uit Spanje en Portugal in de 15^e eeuw, bijvoorbeeld, werden de overblijvers met geweld bekeerd of werden ze verplicht hun godsdienst in het geheim te belijden, met gevaar voor hun leven. Vooroordelen en misvattingen over het joodse geloof hebben zeker bijgedragen tot het voeden van antisemitische houdingen. Ze zijn doorheen de geschiedenis ook gebruikt om discriminatie en segregatie van joden te rechtvaardigen en hebben in sommige, voornamelijk christelijke, gemeenschappen waarschijnlijk bijgedragen tot het passief gedogen van de holocaust.

Islamofobie

Onder de niet-christelijke godsdiensten is de Islam in Europa de meest populaire. Het is de meerderheidsreligie in sommige landen en regio's in de balkan en in de Kaukasus, en de tweede grootste religie in Frankrijk, Duitsland en vele andere landen, zowel westerse als oosterse.

De schijnwerpers, die in de nasleep van de verschrikkelijke aanslagen op de Verenigde Staten in 2001, op de moslims over de hele wereld werden gericht, tonen hoe breekbaar de relaties tussen gemeenschappen en onze tolerantie eigenlijk zijn. Moslims die in het westen leven waren verrast door mensen waarvan ze dachten dat het vrienden, burens en medeburgers waren, die zich plotseling tegen hen keerden en hen de schuld gaven voor de aanslagen op het World Trade Center, en zelfs wraakacties ondernamen op onschuldige mannen, vrouwen en jonge kinderen. Het is vooral schrikwekkend dat in de Verenigde Staten en in Europa een aantal vrouwen aangevallen werden die een hoofddoek droegen.

? Welk beeld heb je van de islam?

Islamofobie (letterlijk: angst voor de islam, voor moslims en voor zaken die betrekking hebben tot hen) is geen nieuw fenomeen. Het is eigenlijk een oud vooroordeel dat

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werde de Getuigen van Jehova naar concentratiekampen gestuurd omdat zij weigerden te dienen in het Duitse leger.

"Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé; zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften."

Europees Verdrag van de Mensenrechten, artikel 9.1.

recent een actueel onderwerp is geworden, door het verwoestende gevolg dat het heeft op het leven van moslims, in het bijzonder van die moslims die in minderheids-groepen wonen.

De huidige situatie wordt gevoed door een sterk en diepgeworteld vooroordeel over de islam dat in de meeste Europese samenlevingen leeft. Enkele van de meest voorkomende vormen zijn het gebrek aan officiële erkenning als godsdienst, het niet verlenen van toestemming om moskeeën te bouwen of het niet voorzien van faciliteiten of ondersteuning aan religieuze moslimgroeperingen of gemeenschappen.

Onwetendheid over de islam is de belangrijkste reden voor islamofobie. De islam wordt vaak enkel geassocieerd met terrorisme en extremisme. Eigenlijk is de islam een godsdienst die tolerantie, solidariteit en naastenliefde predikt, zoals veel godsdiensten dat doen.

? Wat kan jouw organisatie of school doen om de kennis en het begrip van andere godsdiensten te verhogen?

Een van de meest voorkomende vooroordelen over de islam is de zogenaamde 'onverenigbaarheid' ervan met mensenrechten. Dit vooroordeel komt vaak voort uit de realiteit van de landen waar de islam de overheersende godsdienst is, vooral de Arabische landen. Het gebrek aan democratie en de wijdverspreide schendingen van mensenrechten worden vaak als voorbeelden gegeven van deze 'onverenigbaarheid'. Het vooroordeel bestaat erin dat de islam wordt beschouwd als de enige factor die bijdraagt tot deze situaties, terwijl de meeste van de regimes in kwestie eigenlijk gewoon ondemocratisch zijn. Toegepast op christelijke landen, zou het dus hetzelfde zijn als we de christelijke godsdiensten verantwoordelijk stelden voor de voormalige dictaturen in Portugal, Spanje of Griekenland bijvoorbeeld, en dan te besluiten dat het christendom niet verenigbaar is met mensenrechten en democratie.

Jongeren worden vaak lastig gevallen omdat ze hun trouw aan de islam demonstreren. In sommige landen is het voor moslimmeisjes verboden om met een hoofddoek naar school te gaan.

Wettelijk kader

Verschillende internationale en regionale instrumenten verwijzen naar discriminatie in het algemeen, of handelen over specifieke vormen van discriminatie. Enkele voorbeelden op het niveau van de Verenigde Naties:

- De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948)
- Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (1965)
- Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (1979)
- De Verklaring inzake de Rechten van Personen met een Handicap (1975)
- De ILO-Conventie (nr. 169) over Inheemse Volken en Stammen in Onafhankelijke Landen (1989)

In de Raad van Europa, bovenop het Europese Verdrag inzake Mensenrechten, zijn de afgelopen jaren belangrijke successen geboekt, vooral door:

- Het Europees Handvest voor Minderheidstalen (1992)
- Het Verdrag over de Participatie van Buitenlanders in het Openbare Leven op Lokaal Niveau (1992)
- Kaderverdrag voor de Bescherming van Minderheden (1995)

Verdere informatie

Over racisme en discriminatie

- De Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa: www.ecri.coe.int
- Het Internationaal Verbond tegen Racisme en Anti-semitisme (LICRA), Frankrijk: www.licra.com
- SOS Racisme (Frankrijk): www.sos-racisme.org
- UNITED voor Interculturele Actie - het Europese netwerk tegen nationalisme, racisme, fascisme en ter ondersteuning van migranten en vluchtelingen: www.xs4all.nl/~united
- Het Europese netwerk tegen racisme: www.enar-eu.org/
- Het Internet Antiracisme Centrum in Europa: www.icare.to/
- Het Europese Controlecentrum van racisme en Xenofobie (EUMC): www.eumc.eu.int
- Jonge Vrouwen van Minderheden (WFM): www.wfmonline.org

Over Roma

- Het Europese Centrum voor Rechten van Roma (ERRC): www.errc.org
- De Internationale Romani Unie: www.romaniunion.org
- Union Romani (Spanje): www.unionromanni.org
- Patrin Web Journal: www.geocities.com/Paris/5121/patrin.htm

Over mensen met een handicap

- Het Wereldinstituut over Invaliditeit (WID): www.wid.org
- Het Europese Forum over Invaliditeit: www.edf-feph.org

Over immigranten en vluchtelingen

- VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten: www.unhcr.org
- Het portaal voor de promotie en bescherming van de rechten van migranten: www.december18.net
- Vereniging van Maghreb-arbeiders in Frankrijk: www.atmf.org
- SOLIDAR: www.solidar.org
- De Europese Raad voor Vluchtelingen en Bannelingen: www.ecre.org

Over godsdienst

- Het United Religions Initiative: www.uri.org
- Bahá'í Geloof (site van de Bahá'í Wereld): www.bahai.org
- Over de islam - site van het Islam 21 Project: www.islam21.net
- Het Forum tegen Islamofobie en Racisme (VK): www.fairuk.org
- De homepagina van het Sikhisme: www.sikhs.org
- Hindu Resources on line: www.hindu.org
- De Wereldraad van kerken: www.wcc-coe.org
- Katholieke kerk - De Heilige Stoel website: www.vatican.va
- Oosterse Orthodoxe Kerken: www.orthodoxinfo.com
- Russische Orthodoxe Kerk: www.russian-orthodox-church.org.ru
- Shamash: Jewish Network informatie en discussie op het internet: <http://shamash.org/about.shtml>

Over antisemitisme

- Antisemitism and Xenophobia Today: www.axt.org.uk
- De Anti-Defamation League: www.adl.org
- Het Joodse Wereldcongres: www.wjc.org.il

Over lesbische en homozaken

- De Internationale Vereniging van Lesbo's en Homo's: www.ilga.org
- Het Instituut voor Lesbische en Homoseksuele Strategische Studies: www.iglss.org
- "Feiten over seksuele oriëntatie en seksuele vooroordelen": <http://psychology.ucdavis.edu/rainbow>
- De Internationale Lesbische en Homoseksuele Jongerenorganisatie (Iglyo): www.iglyo.org

Bronnen

- Alaux, J.P., Bach, J., Benot, Y., et Al., *Égalité sans frontière: les immigrés ne sont pas une marchandise*, Les notes de la Fondation Copernic, Haut Conseil de la Coopération Internationale, Éditions Syllepses, Paris, 2001.
- Brander, P., Cardenas, C., Gomes, R., Vicente Abad, J, Taylor, M., *Education pack "all different – all equal"*, Council of Europe European Youth Centre Strasbourg, 1995.
- *Crimes of Hate, Conspiracy of silence*, Amnesty International, London 2001.
- Liégeois, J-P, Roma, *Gypsies, travellers*, Council of Europe Press, Strasbourg, 1994.
- Ohana, Y., *Participation and citizenship – Training for minority youth projects in Europe*, (ed.), Council of Europe Publishing, 1998.
- *Patrin Web Journal* (www.geocities.com/Paris/5121/).
- Symonides, J., Ed., *"The struggle against discrimination"*, A collection of international instruments adopted by the United Nations System, Unesco, Paris, 1996.
- Taguieff, P.-A., *La force du préjugé*, Gallimard, Paris, 1987.
- "Xenophobia in a European context", *Mind and human interaction*, Vol. 9, No.1, University of Virginia, 2001.